

ÜNİVERSİTE SON SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARININ TÜKENMİŞLİK DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yusuf ÇELİK¹

Ahmet ÜSTÜN²

Atıf/©: Çelik, Yusuf ve Üstün, Ahmet (2017). Üniversite Son Sınıf Öğretmen Adaylarının Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl 10, Sayı 2, Aralık 2017, ss.1825-1846

Özet: Araştırmanın amacı, Amasya Üniversitesi bünyesinde Eğitim Fakültesinde öğrenim gören, Sınıf Öğretmenliği Programı, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı, Türkçe Öğretmenliği Programı, Matematik Öğretmenliği Programı ve Okul Öncesi Öğretmenliği Programı son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, geldikleri bölgeler ve aile gelir düzeyleri gibi değişkenlerle aralarında anlamlı bir farklılık olup olmadığının incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini 206 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak ise Schaufeli ve ark. (2002) tarafından oluşturulan ve Türkçeye çevrilerek düzenlemelerini de Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011)'ın yaptığı Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel istatistik yöntemleri, t testi ve One Way ANOVA yapılarak analiz edilmiştir. Uygulanan tükenmişlik envanterinin 3 alt boyutu vardır ve bu boyutlar; tükenme, duyarsızlaşma ve yetkinliklerdir. Cinsiyet değişkeni ile geldikleri bölgeler değişkeni bu 3 alt boyut ile incelendiğinde istatistiki olarak anlamlı bir fark vermezken öğrenim görülen bölüm, 3 alt boyut için farkın istatistiki olarak anlamlı olduğu sonucunu vermektedir. Aile gelir düzeyi değişkeni ise duyarsızlaşma boyutunda istatistiki olarak anlamlı bir farklılık olduğunu gösterse de tükenme ve yetkinlik alt boyutlarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Anahtar Kelimeler: Tükenmişlik, tükenme, duyarsızlaşma, yetkinlik, son sınıf üniversite öğrencileri

Makale Geliş Tarihi: 09.06.2017/ Makale Kabul Tarihi: 13.11.2017

¹ Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, yusuf_celik050@hotmail.com

² Doç. Dr. Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, ahmet.ustun@amasya.edu.tr

Investigation of Burn-Up Levels of The Prospective Teachers Related to the Different Variables

Citation/©: Çelik, Yusuf ve Üstün, Ahmet (2017). Investigation of Burn-Up Levels of The Prospective Teachers Related to the Different Variables, Hitit University Journal of Social Sciences Institute, Year 10, Issue 2, December 2017, pp.1825-1846

Abstract: The aim of the research is to investigate whether there is a meaningful difference in the burn-up level of the prospective teachers attending to the class teacher, social sciences, turkish language, mathematic and pre-school departments at Education Faculty of Amasya University related to the different variables such as gender, the department they are attending, income level of their families, and the place where they come from. The sample of the research consists of 206 prospective teachers. As a data collecting tool, Maslach Burn-up Enventary- Student Format developed by Schaufeli et. al (2002) and translated into Turkish by Çapri, Gündüz and Gökçakan (2011) was used. The obtained data was analysed by using descriptive statistical method, t test and One Way ANOVA. The applied burn-up enventary involves three sub- dimensions which are burn-up, desensitiation and competence. When their gender and the place where they come from are investigated related to these three sub-dimensions, there seen no meaningful difference whereas the department they are attending depicts a statistically difference. Related to the income of the families variable , it shows statistically meaningful difference at the desensitiation sub-dimension but it does not have any meaningful difference at burn-up and competence sub dimensions.

Keywords: Burn-up, Desentitation, Competence, Final Year Students.

I. GİRİŞ

Freudenberger tarafından 1970'li senelerde alan yazına kazandırılan tükenmişlik kavramı insan yaşamındaki oluşan değişikliklerin kendileri açısından yaşadığı baskılar ve psikolojik stresleri sonucunda gereğinden fazla çalışmaları ile işlerinin gereğini yapamayacak durumda olmaları anlamına gelmekle birlikte yapılacak olan yoğun araştırmaların da temelini oluşturmaktadır. Tükenmişliğin günümüzde de kabul gören şeklini oluşturan Maslach ve Jackson (1981), duygusal olarak tükenme, başarılarda düşüklük ve duyarsızlaşma faktöründe görülen yükselme olarak tükenmişliği kavramsallaştırmıştır (Kırılmaz, Çelen ve Sarp, 2003).

Tükenmişlik kavramının en başta incelendiği meslek grubu, bireylerle yoğun temas kuran sağlık alanında çalışanlar olmakla birlikte polislik, öğretmenlik, idarecilik gibi gruplarda da araştırmaların devam ettiği görülmüştür. (Gündüz, 2004). Tükenmişlik duygusu ile ilgili doksanlı yıllarda uygulanan çalışmalar sağlık sektörüne yönelik olmuştur (Arslan ve diğ., 1996; Çam,

1992; Çam ve Baysal, 1994; Dolu, 1997; Ergin, 1992; Ergin, 1996; Gündüz, 2000; Koç, 1999; Üstün, 1995). Tükenmişlik duygusu bireylerle birebir muhatap olan meslek gruplarında çok sık gözlenen bir durum olması nedeniyle riskin daha fazla olduğu düşünülen eğitim alanında görev yapan öğretmenler ile araştırmalar yürütülmüştür (Altıntaş, 1997; Arabacı ve Akar, 2010; Baysal, 1995; Dağlı ve Gündüz, 2008; Girgin, 1995; Gökçakan ve Özer, 1998; Gündüz, 2005; Tümkaya, 1996; Uslu, 1999). Günümüz şartları göz önüne alınarak sadece yüz yüze etkileşim olan gruplar haricinde; spor çalıştırıcıları (Tatlıcı, 2006), otomotiv sektörü çalışanları (Öztuna, 2005; Sümer, 2005), sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarında çalışanlar (Abacı, 2004), emniyet personeli (Taşdöven, 2005; Şanlı, 2006; Gündüz ve diğ., 2007; Okyay, 2009; Kaya, 2009), konaklama sektöründeki çalışanlar (Bahar, 2006), adalet bakanlığı bünyesinde çalışan personel (Demirkol, 2006; Baduroğlu, 2010), karı-kocalar (Çapri, 2008), futbol müsabakası yönetenleri (Gümüş, 2009), büro çalışanları (Özkanan, 2009; Akdoğan, 2009), maliye/muhasebe çalışanları (Kahya, 2009; Nazlıoğlu, 2009), çocukları zihinsel engelli olan aileler (Arman, 2009), belediye bünyesinde çalışanları (Özçelik, 2009), müşteri temsilcileri (Atlandı, 2010), hasta refakatçileri (Arat, 2006; İlaslan, 2009) gibi bireylerle yoğun temas sağlayan gruplar ile de çalışmalar yapılmıştır.

Tükenmişlik duygusu çoğu zaman başarı duygusunu doyurmak için oldukça çok çalışan, kendisine verilen görevlerle yetinmeyip daha fazlasını yapmak için uğraş veren ve çalışma çıtasını kendi kapasitesinden daha yukarı koyan bireylerde görülür. Kapasitesinin üzerinde işlere kalkışan bireylerin zaman geçtikçe işlerini yetiştirememeye, yarım kalan işlerden aldığı olumsuz sonuçlar gibi durumlar karşısında hezimete uğrarlar. Gereğinden fazla iş yükü yüklenmek, bireylerde tükenmişlik duygularının yaşanmasındaki sebeplerden bir tanesidir. Bireyler çalışma şartları yeterince iyi olmadığında, çalıştıkları mesleklerin gereği olan işleri severek ve isteyerek yapmadıklarında veya işleriyle ilgili karşılaştıkları bir problemi çözme becerilerine sahip olmadıklarında tükenmişlik sendromu gösterebilirler (Ören ve Türkoğlu, 2006).

Kuzgun (2000) mesleği, planlanmış veya planlanmamış, kısa veya uzun bir eğitim- öğretim sonucunda bireyler tarafından öğrenilen faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda meslek kişinin kendi iş doyumunu için olmayıp diğer bireylerin faydaları için yapılan ve karşılığında maddi bir kazanç sağlanan faaliyetlerdir. Çağımızda meslek seçiminde bulunacak olan

bireyler genellikle aile baskısı ile birlikte yakın çevresindeki insanların görüşlerinin etkisi altında kalarak, sadece maddi kazanç elde etmek amacıyla ilgi duymadıkları meslek gruplarına yönelerek o meslekleri tercih edebilmektedirler. Yeteneği ve ilgi duyduğu meslek dışındaki farklı meslek gruplarına yönelen bireyler, yaptıkları işlere karşı isteksiz davranışlarda bulunmaları, kendilerini geliştirmeleri açısından yeteri gayreti göstermemeleri, hatta buldukları ilk fırsatta diğer meslek gruplarına geçme çabası içinde oldukları gözlemlenmiştir (Gümüş, 2006). Bireyler ilgi ve yetenekleri haricindeki meslek gruplarında çalışmaya başlamasıyla birlikte görevlerinin gerekleri kendilerine negatif duygular hissettirebilmektedir. Hissedilen bu negatif duygu ve düşünceler ile birlikte bireyler tükenmişlik duygusuna kapılmaktadırlar. Eğitim Fakültelerinde son sınıf öğrencisi olarak öğrenim görmekte olan öğretmen adayları, staj dersi kapsamında gittikleri okullarda öğretmen, öğrenci, veli, idareci ilişkileri hakkında bilgi sahibi olmakla birlikte ileride yapacağı mesleğin çalışma koşul ve şartları hakkında görüş sahibi olmaktadır.

Eğitim Fakülteleri son sınıf öğrencilerinin staj dersi kapsamında gittikleri okullarda, henüz göreve başlamamasına rağmen bazı olumsuz durumlarla karşılaşabilmekte ve bunun sonucunda mesleklerinden ve görev yapacağı çalışma alanları hakkında olumsuz tutum geliştirebilmektedir. Bu olumsuz tutum geliştirmesindeki nedenler bireysel ve çevresel olarak kategorilendirilebilir. Bireysel kategori nedeni olarak kişinin öğretmenlik mesleği ile kendi kişisel özellikleri arasındaki uyuma bakılmalıdır. Çünkü öğretmenlik özverili çalışma ile birlikte bu yönde yeteneğin olması gereken bir meslektir. Öğretme duygusundan haz alan ve bu yöndeki isteği yoğun olan bireyler öğretmenlik mesleğini hakkını vererek yaparken karşılaştıkları olumsuz durumlar karşısında olumsuzluklarla başa çıkabilmeleri konusunda daha özverili olabilirler. Çevresel etken kategorisinde ise staj dersi kapsamında gittikleri okullardaki öğretmen odalarında diğer çalışan öğretmenler tarafından benimsenmemeleri, yapılan bir hata ya da eksiklik durumunda ağır bir şekilde eleştirilmeleri ve mevcutta çalışan öğretmenlerin kendilerine yol gösterici olarak davranmayıp öğretmen adaylarını yalnız bırakmalarından kaynaklanan faktörler olarak nitelendirilebilir.

Öğretmenlik mesleğini icra etmek için tercih eden bireylerin olumsuz yönde tutum geliştirmelerindeki bir diğer unsur ise Kamu Personeli Seçme Sınavıdır (KPSS). Lisans öğrenimi boyunca kendisini öğretmenlik mesleğine hazırlayan öğretmen adayları mezun olup mesleklerini yapmaları için başarı

ile geçmeleri gereken KPSS’de gelecek kaygısı, depresyon, tükenmişlik duygularının artması ve ciddi hasar bırakan psikolojik bunalımlar yaşamaktadır (Tümekaya, Aybek ve Çelik, 2007).

A. Araştırmanın Amacı

Eğitim Fakültelerinde öğrenimini tamamlayıp öğretmenlik mesleğini yapmaya hak kazanan bireyler ihtiyaç sayısından fazla olduğu için atama bekleyen öğretmenler kervanına katılmaktadır. Bu gurup içerisinde yer alan bireyler geleceklerinden kaygı duyarken bu konuda stres yaşamaktadırlar. Stres kavramının tükenmişlik duygusu yaşama ile bağlantılı olduğu göz önüne alındığında öğretmenlik mesleğini icra etmek için bekleyen bireylerin bu duyguyu yaşamaları kaçınılmazdır. Bu sebeple, Amasya Üniversitesi bünyesinde Eğitim Fakültesinde öğren gören, Sınıf Eğitimi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, Matematik Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerini incelemek amaçlanmaktadır.

Bu temel amacın yanında Amasya Üniversitesi bünyesinde Eğitim Fakültesinde öğren gören, Sınıf Eğitimi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, Matematik Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri ile;

- Cinsiyet,
- Bölüm,
- Geldikleri bölge,
- Aile gelir düzeyleri gibi değişkenlere göre anlamlı düzeyde farklılaşmanın olup olmadığı incelenecektir.

B. Sınırlılıklar

1. Yapılan bu çalışma, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, üniversite son sınıf öğrencilerinin tükenmişlik düzeylerini belirlemek ve değerlendirmek için, Schaufeli ve ark. (2002) tarafından oluşturulan ve Türkçeye çevrilerek düzenlemelerini de Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011)’in yaptığı Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu ile sınırlıdır.

2. Çalışma, 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Amasya Üniversitesi bünyesinde Eğitim Fakültesinde öğren gören, Sınıf Eğitimi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, Matematik

Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliğindeki 206 öğretmen adayı ile sınırlıdır.

C. Sayıtlar

1. Çalışmadaki öğretmen adayları ölçeklere dürüstçe cevap vermişlerdir.
2. Öğretmen adaylarının vermiş oldukları yanıtlar kendilerinde var olan durumu göstermektedir.

II.YÖNTEM

A. Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yaklaşımına dayalı betimsel yaklaşımla yapılan bu çalışma, ilişkisel tarama modelinde uygulanmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha çok sayıda değişken arasında değişimin olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005). Bu araştırma Amasya Üniversitesi bünyesinde Eğitim Fakültesinde öğren gören, Sınıf Eğitimi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, Matematik Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerini bazı değişkenler (cinsiyet, bölüm, geldikleri bölge, aile gelir düzeyleri) açısından incelendiği için ilişkisel tarama modeline göre ele alınmıştır.

B. Evren ve Örneklem

Araştırma evreni, 2016-2017 öğretim yılı bahar döneminde Amasya Üniversitesin 'de öğrenim gören Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, Matematik Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 387 öğrenciden oluşmaktadır. Örneklem ise olasılıklı örneklem seçiminden basit rastgele yöntemle seçilen 206 öğretmen adayından oluşmaktadır. Örneklemin evreni temsil etme oranı %53 olduğu için ulaşılan sonuçlar evrene genellenebilmektedir (Çepni, 2010). Örneklemin demografik özellikleri Tablo'1 de verilmektedir.

Tablo.1 Örneklemin Demografik Özellikleri

		N	%
Cinsiyet	Kadın	146	70,9
	Erkek	60	29,1
Bölüm	Sınıf Öğretmenliği	42	20,4
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	45	21,8
	Türkçe Öğretmenliği	38	18,4
	Matematik Öğretmenliği	47	22,8
	Okul Öncesi Öğretmenliği	34	16,5
	Marmara	22	10,7
Geldikleri Bölgeler	Ege	8	3,9
	Akdeniz	14	6,8
	İç Anadolu	36	17,5
	Karadeniz	103	50,00
	Doğu Anadolu	11	5,3
	Güneydoğu Anadolu	12	5,8
Aile Gelir Düzeyi	0-1000TL	15	7,3
	1001-2000TL	73	35,4
	2001-3000TL	73	35,4
	3001-4000TL	45	21,8

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 206 öğretmen adayının cinsiyet dağılımının %71'i kadın, %29'u erkek; bölüm dağılımının%20,4'ü Sınıf

Eğitimi Öğretmenliği, %21,8'i Sosyal Bilgiler Eğitimi Öğretmenliği, %18,4'ü Türkçe Eğitimi Öğretmenliği, %22,8'i Matematik Eğitimi Öğretmenliği, %16,5'i Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği; geldikleri bölge dağılımının %10,7'si Marmara Bölgesi, %3,9'u Ege Bölgesi, %6,8'i Akdeniz Bölgesi, %17,5'i İç Anadolu Bölgesi, %50'si Karadeniz Bölgesi, %5,3'ü Doğu Anadolu Bölgesi, %5,8'i Güneydoğu Anadolu Bölgesi; aile gelir düzeyleri dağılımının %7,3'ü 0-1000 TL, %35,4'ü 1001-2000 TL, %35,4'ü 2001-3000 TL, %21,8'i 3001-4000 TL olduğu görülmektedir.

C. Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, 2016-2017 eğitim öğretim yılı bahar döneminde araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve Türkçeye çevrilerek düzenlemeleri, Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011)'in yaptığı Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu uygulanarak elde edilmiştir. Araştırma verilerini elde etmek amacıyla araştırmacı tarafından örneklem grubuna araştırmanın amacı açıklanmış daha sonra anket formları dağıtılarak içtenlikle cevaplamaları istenmiştir. Anlaşılmayan yer/yerler araştırmacı tarafından anında açıklanmıştır. Anket doldurma işlemleri tamamlanınca anketler yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

D. Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada veri toplama araçları olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile Schaufeli ve ark. (2002) tarafından oluşturulan ve Türkçeye çevrilerek düzenlemelerini de Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011)'in yaptığı Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu kullanılmıştır. Ölçekler, "Hiçbir Zaman", "Bazen", "Genellikle", "Çoğu Zaman" ve "Her Zaman" olmak üzere 5'li Likert tipinde derecelendirilmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplar her zaman (5), çoğu zaman (4), genellikle (3), bazen (2), hiçbir zaman (1) şeklinde puanlandırılarak SPSS paket programında analiz edilmiştir.

Schaufeli ve ark. (2002) tarafından oluşturulan ve Türkçeye çevrilerek düzenlemelerini de Çapri, Gündüz ve Gökçakan (2011)'in yaptığı Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu, geliştirilme aşamasında toplam 782 üniversite öğrencisi ile çalışılmış ve bu formun yapı geçerliğini belirleme amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, 13 madde ve 3 alt boyuttan oluşan bir sonuç elde edilmiştir. Bu alt boyutlar "tükenme (5 madde)", "duyarsızlaşma (4 madde)" ve "yetkinlik (4 madde)" olarak

adlandırılmıştır. Formdan elde edilen ve alt boyutlara ait puanlar arasındaki ilişki puanlarının 0,32 ile 0,83 aralığında değiştiği görülmüştür. Formdaki maddelerin geçerliliğini ispat için formda bulunan maddelerin toplamlarının ilişkisel puanları hesaplanmış ve alt boyutlardaki ilişkisel puan toplamlarının 0,32 ile 0,69 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Bu çalışmada ise tükenmişlik ölçeğinden elde edilen verilerin güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa katsayısı 0,90 olarak hesaplanmış olup, yapılan faktör analizi sonucunda Kasier-Myer Oklin değeri tükenme alt boyutunda 0,86, duyarsızlaşma alt boyutunda 0,76 ve yetkinlik alt boyutunda 0,72 olarak bulunmuş olup 3 alt boyuttaki maddelerin faktör yük değerlerinin ise 0,43 ile 0,89 arasında değiştiği görülmüştür.

III. BULGULAR VE YORUM

Araştırmada elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Maslach Tükenmişlik Envanteri-Öğrenci Formu Kolmogorov-Smirnov testi sonuçları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	P
Tükenmişlik	,054	206	,200	,989	206	,117

Yapılacak olan testlerin parametrik mi nonparametrik mi olduğunu belirlemek için yapılan normal dağılım testi sonuçları Tablo 2’de gösterilmektedir. Bir ölçümün normal dağılım göstermesi için p değeri 0,05’den büyük olması gerekir ($p > 0,05$). Bu sonuçlara göre Kolmogorov-Smirnov testi p değeri 0,05’den büyük olduğu için toplam puan değişkenleri normal dağılım göstermektedir. Normal dağılım özelliği gösterdiği için parametrik testler uygulanmıştır.

Tablo 3. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Cinsiyete Göre t Testi Tablosu

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Tükenme	Kadın	146	14,42	5,08	204	0,834	0,405
	Erkek	60	13,77	5,12			
Duyarsızlaşma	Kadın	146	9,99	3,77	204	-1,567	0,119
	Erkek	60	10,93	4,25			
Yetkinlik	Kadın	146	11,12	3,12	204	-0,558	0,578
	Erkek	60	11,40	3,49			

Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri toplam puanlarının cinsiyetler arasında farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Independent Sample t Testi (Bağımsız Örneklem T Testi) yapılmıştır. Bağımsız Örneklem t Testi sonuçlarına göre, tükenme alt boyutunda ($t_{(204)}=0,834$; $p>0,05$), duyarsızlaşma alt boyutunda ($t_{(204)}=-1,567$; $p>0,05$) ve yetkinlik alt boyutunda ($t_{(204)}=-0,558$; $p>0,05$) kadın ve erkek cinsiyetleri arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Bölümlere Göre Betimsel İstatistik Tablosu

		N	$\bar{X}$	Std Sapma
Tükenme	Sınıf Öğretmenliği	42	13,40	5,43
	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	45	11,62	4,81
	Türkçe Öğretmenliği	38	15,37	4,35
	Matematik Öğretmenliği	47	15,43	4,71
	Okul Öncesi Öğretmenliği	34	15,76	5,00
	Toplam		203	14,23
	Sınıf Öğretmenliği	42	10,50	3,95

Duyarsızlaşma	Sosyal Bilgiler	45	8,49	4,22
	Öğretmenliği			
	Türkçe Öğretmenliği	38	11,03	3,48
	Matematik Öğretmenliği	47	10,94	3,78
	Okul Öncesi Öğretmenliği	34	10,56	3,67
Toplam		206	10,27	3,92
Yetkinlik	Sınıf Öğretmenliği	42	10,24	3,30
	Sosyal Bilgiler	45	10,09	3,53
	Öğretmenliği			
	Türkçe Öğretmenliği	38	12,00	2,89
	Matematik Öğretmenliği	47	11,81	3,08
	Okul Öncesi Öğretmenliği	34	12,15	2,60
Toplam		206	11,20	3,22

Tablo 5. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Bölümlere Göre ANOVA Tablosu

		Toplamların		Ortalama		
		Karesi	sd	Farkı	F	p
Tükenme	Gruplar arası	531,131	4	132,783	5,58	0,000
	Gruplar içi	4775,146	201	23,757		
	Toplam	5306,277	205			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	190,407	4	47,602	3,21	0,014
	Gruplar içi	2971,909	201	14,786		
	Toplam					

		Toplamların		Ortalama		
		Karesi	sd	Farkı	F	p
	Gruplar arası	531,131	4	132,783	5,58	0,000
Tükenme	Gruplar içi	4775,146	201	23,757		
	Toplam	3162,316	205			
	Gruplar arası	166,632	4	41,658	4,24	0,003
Yetkinlik	Gruplar içi	1970,805	201	9,805		
	Toplam	2137,437	205			

Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının bölümleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için One Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğretmen adaylarının bölümleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında tükenme alt boyutunda ($F_{(4,201)}=5,59$; $p<0,05$), duyarsızlaşma alt boyutunda ($F_{(4,201)}=3,22$; $p<0,05$) ve yetkinlik alt boyutunda ($F_{(4,201)}=4,25$; $p<0,05$) istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için Tukey Post Hoc analizi yapılmıştır.

Post Hoc sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğretmen adaylarının bölümlere göre farklılıkları incelenmiş olup, tükenme alt boyutunda Türkçe bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Türkçe bölümü lehine, Matematik bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Matematik bölümü lehine, Okul Öncesi bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Okul Öncesi bölümü lehine (Tükenmişlik düzeyleri tükenme alt boyut farkları; Türkçe-Sosyal Bilgiler=3,75; Matematik-Sosyal Bilgiler=3,80; Okul Öncesi-Sosyal Bilgiler=4,14; $p<0,05$); duyarsızlaşma alt boyutunda Türkçe bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Türkçe bölümü lehine, Matematik bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Matematik bölümü lehine (Tükenmişlik düzeyleri duyarsızlaşma alt boyut farkları; Türkçe-Sosyal Bilgiler=2,54; Matematik-Sosyal Bilgiler=2,45; $p<0,05$); yetkinlik alt boyutunda Türkçe bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Türkçe bölümü lehine, Okul Öncesi bölümü ile Sosyal Bilgiler bölümü arasında Okul Öncesi bölümü lehine (Tükenmişlik düzeyleri yetkinlik alt boyut farkları; Türkçe-Sosyal

Bilgiler=1,91; Okul Öncesi-Sosyal Bilgiler=2,06; $p<0,05$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Geldikleri Bölgelere Göre Betimsel İstatistik Tablosu

		N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Tükenme	Marmara	22	14,23	6,41
	Ege	8	12,13	5,79
	Akdeniz	14	15,36	7,17
	İç Anadolu	36	14,97	3,92
	Karadeniz	103	14,24	4,88
	Doğu Anadolu	11	12,09	4,32
	Güneydoğu Anadolu	12	13,92	4,83
	Toplam	206	14,23	5,09
Duyarsızlaşma	Marmara	22	10,05	4,55
	Ege	8	10,25	3,77
	Akdeniz	14	10,43	5,53
	İç Anadolu	36	10,89	3,23
	Karadeniz	103	10,28	3,89
	Doğu Anadolu	11	9,18	3,74
	Güneydoğu Anadolu	12	9,50	3,68
	Toplam	206	10,27	3,93
	Marmara	22	10,32	3,64
	Ege	8	11,38	2,83
	Akdeniz	14	10,00	3,92
	İç Anadolu	36	11,06	3,26

Yetkinlik	Karadeniz	103	11,66	2,98
	Doğu Anadolu	11	11,36	2,29
	Güneydoğu Anadolu	12	10,50	4,36
	Toplam	206	11,20	3,23

Tablo 7. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Geldikleri Bölgelere Göre ANOVA Tablosu

		Toplamları n Karesi	sd	Ortalama F Farkı	F	p
Tükenme	Gruplar arası	124,594	6	20,766	0,79	0,573
	Gruplar içi	5181,683	199	26,039		
	Toplam	5306,277	205			
Duyarsızlaşma	Gruplar arası	35,406	6	5,901	0,37	0,894
	Gruplar içi	3126,910	199	15,713		
	Toplam	3162,316	205			
Yetkinlik	Gruplar arası	66,248	6	11,041	1,061	0,387
	Gruplar içi	2071,189	199	15,713		
	Toplam	2137,437	205			

Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının geldikleri bölge ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için One Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğretmen adaylarının geldikleri bölge ile tükenmişlik düzeyleri arasında tükenme alt boyutunda ($F_{(6,199)}=,80$; $p>0,05$), duyarsızlaşma alt boyutunda ($F_{(6,199)}=,38$; $p>0,05$) ve yetkinlik alt boyutunda ($F_{(6,199)}=1,06$; $p>0,05$) istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 8. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Aile Gelir Düzeylerine Göre Betimsel İstatistik Tablosu

		N	$\bar{X}$	Std. Sapma
Tükenme	0-1000TL	15	12,20	3,05
	1001-2000TL	73	13,86	4,90
	2001-3000TL	73	14,25	5,05
	3001-4000TL	45	15,47	5,78
	Toplam	206	14,23	5,09
Duyarsızlaşma	0-1000TL	15	7,93	3,51
	1001-2000TL	73	9,92	3,79
	2001-3000TL	73	10,74	3,90
	3001-4000TL	45	10,84	4,10
	Toplam	206	10,27	3,93
Yetkinlik	0-1000TL	15	9,53	3,07
	1001-2000TL	73	10,99	3,34
	2001-3000TL	73	11,67	2,98
	3001-4000TL	45	11,36	3,37
	Toplam	206	11,20	3,23

Tablo 9. Maslach Tükenmişlik Envanterinden Elde Edilen Puanların Aile Gelir Düzeylerine Göre ANOVA Tablosu

	Toplamların Karesi	sd	Ortalama F Farkı	F	p
Gruplar arası	140,485	3	46,828	1,83	0,143
Tükenme Grupları içi	5165,792	202	25,573		

		Toplamların Karesi	sd	Ortalama F Farkı	F	p
	Gruplar arası	140,485	3	46,828	1,83	0,143
Tükenme	Gruplar içi	5165,792	202	25,573		
	Toplam	5306,277	205			
	Gruplar arası	121,909	3	40,636	2,70	0,047
Duyarsızlaşma	Gruplar içi	3040,406	202	15,052		
	Toplam	3162,316	205			
	Gruplar arası	62,297	3	20,766	2,02	0,112
Yetkinlik	Gruplar içi	2075,140	202	10,273		
	Toplam	2137,437	205			

Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının aile gelir düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak için One Way ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi) yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğretmen adaylarının aile gelir düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasında tükenme alt boyutunda ($F_{(3,202)}=1,83$; $p>0,05$) ve yetkinlik alt boyutunda ($F_{(3,202)}=2,02$; $p>0,05$) istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmazken, duyarsızlaşma alt boyutunda ($F_{(3,202)}=2,70$; $p<0,05$) istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunmuştur.

Duyarsızlaşma alt boyutunda görülen anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu anlamak için LSD Post Hoc analizi yapılmıştır. Post-Hoc test sonuçlarına göre üniversite son sınıf öğretmen adaylarının tükenme alt boyutunda aile gelir düzeylerine göre farklılıkları incelenmiş olup, aylık gelir düzeyi 2001-3000TL olan öğretmen adayları ile 0-1000TL olan öğretmen adayları arasında 2001-3000TL olan öğretmen adaylarının lehine (tükenmişlik farkı; 2001/3000TL – 0/1000TL=2,81; $p<0,05$) ; aylık gelir düzeyi 3001-4000TL olan öğretmen adayları ile 0-1000TL olan öğretmen adayları arasında 3001-4000TL olan öğretmen adaylarının lehine

(tükenmişlik farkı; $3001/4000TL - 0/1000TL=2,91$; $p<0,05$) anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

IV. TARTIŞMA SONUÇ

Üniversite son sınıf öğretmen adaylarının tükenmişliğinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği bu çalışmada, öğrenim görülen bölüm ile aile gelir düzeyleri değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılrken, cinsiyet ve gelinilen bölge değişkenleri açısından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılammıştır. Yapılan literatür taramasında direkt öğrenciye uygulanan tükenmişlik çalışmalarının azlığı sebebiyle sonuçlar öğretmenler ile birlikte diğer meslek çalışanlarının sonuçlarıyla beraber değerlendirilmiştir.

- Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin cinsiyete göre incelendiğinde aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bulunan bu sonuç bazı çalışmalar ile (Çavuşoğlu 2005; Dolunay 2002; Maraşlı 2005; Özcan 2008) paralellik gösterirken bazı çalışmalarda (Tümkiye (1996)) erkek öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin daha fazla olduğunu , bazı çalışmalarda kadın öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin daha fazla olduğunu görüyoruz (Baysal, 1995; Ergin, 1992; Izgar, 2001; Weckwerth ve Flynn, 2006). Elde edilen sonuçlar ışığında tükenmişlik düzeylerinin cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında bir çok çalışmada farklı sonuçlar ortaya konulmuş olup sonuçlar farklılık gösterebilmektedir.
- Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin öğrenim gördükleri bölümlere göre incelenmesinde aralarında istatistiki olarak anlamlı farklılık bulunmakla birlikte bu farklılık, tükenme alt boyutunda sosyal bilgiler ile Türkçe bölümleri arasında Türkçe bölümü lehine, sosyal bilgiler ile matematik bölümleri arasında matematik bölümü lehine, sosyal bilgiler bölümü ile okul öncesi bölümü arasında okul öncesi bölümü lehine; duyarsızlaşma alt boyutunda, sosyal bilgiler bölümü ile Türkçe bölümü arasında Türkçe bölümü lehine, sosyal bilgiler ile matematik bölümü arasında matematik bölümü lehine; yetkinlik alt boyutunda ise sosyal bilgiler bölümü ile Türkçe bölümü arasında Türkçe bölümü lehine, sosyal bilgiler bölümü ile okul öncesi bölümü arasında okul öncesi bölümü lehine farklılaşma söz konusudur. Yapılan literatür taramasında tükenmişlik düzeylerinin

öğrenim gördükleri bölüm değişkeni açısından incelendiği her hangi bir çalışmaya rastlanamamıştır.

- Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin geldikleri bölge değişkenine göre incelendiğinde aralarında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Yapılan literatür taramasında tükenmişlik düzeylerinin geldikleri bölge değişkeni açısından incelendiği her hangi bir çalışmaya rastlanamamıştır.
- Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeylerinin aile gelir düzeyleri değişkenine göre incelendiğinde aylık gelir düzeyi 2001-3000TL olan öğretmen adayları ile 0-1000TL olan öğretmen adayları arasında 2001-3000TL olan öğretmen adaylarının lehine, aylık gelir düzeyi 3001-4000TL olan öğretmen adayları ile 0-1000TL olan öğretmen adayları arasında 3001-4000TL olan öğretmen adaylarının lehine anlamlı farklılık olduğuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçtan da anlaşıldığı gibi aile gelir düzeyi arttıkça tükenmişlik düzeyleri azalmaktadır. Bulunan bu sonuç yapılan bir çok araştırma tarafından desteklenmektedir (Altıntaş, 1997; Dolunay, 2002; Maraşlı, 2005; Özcan, 2008;Tümekaya, 1996).

V. ÖNERİLER

- Bu araştırma Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi son sınıf öğrencileriyle sınırlı olup daha sonraki yapılacak olan çalışmalar farklı üniversitelerde ve farklı fakültelerde uygulanmakla birlikte tüm sınıf düzeylerinde genişletilebilir.
- Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri farklı psikolojik ve demografik değişkenlerle birlikte incelenebilir.
- Öğretmen adaylarının tükenmişlik düzeyleri üzerine Nitel çalışmalarla derinlemesine incelenebilir.

KAYNAKÇA

- ABACI, K.A. (2004), “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu’na Bağlı Saray ve Ayaş Rehabilitasyon Merkezlerinde Bakıma İhtiyaç Duyan Bireylerin Bakımdan Sorumlu Personelin İş Doyumu, Tükenmişlik, Stres ve Depresyon Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması”, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- AKDOĞAN, M. (2009). “Büyük Ölçekli İşletmelerde Çalışan Ofis İşgörenlerinin Tükenmişlik Düzeylerinin Kişisel, Örgütsel ve Kişilerarası Faktörlere Göre Yordanması”, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

- ALTINTAŞ, E. (1997). Teknik Öğretmenlerde Tükenmişliği Etkileyen Bazı Faktörler ve Yordayıcı Değişkenler, *IV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, 10-12 Eylül, Eskişehir.
- ARABACI, İ.B. ve Akar, H. (2010). Eğitim Müfettişlerinin Bazı Sosyal, Demografik ve Mesleki Özelliklerine Göre Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.15, ss.78-91.
- ARAT, Z. (2006). "Tükenmişlik Sendromu, Hasta Yakınlarının Yaşam Kalitelerinin Değerlendirilmesi ve Etkileyen Faktörler", Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ARMAN, N. (2009). "Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Anne ve Babaların Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri İle Tükenmişlik ve Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- ARSLAN ve diğ. (1996). Tıpta Uzmanlık Öğrencisi Hekimlerde Tükenme Düzeyleri, *Türk Psikiyatri Dergisi*, S.7, ss.39-45.
- ATLANDI, D. (2010). "Çağrı Merkezi Çalışanlarında Tükenmişlik ve İş Doymu Düzeylerinin İncelenmesi", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BADUROĞLU, G.E. (2010). "Hakim ve Cumhuriyet Savcılarında Psikosomatik Hastalıklar ve Tükenmişlik Sendromu", İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BAHAR, E. (2006). "Tükenmişlik Sendromu, Otel İşletmelerinde Ön Büro Çalışanlarında Bir Uygulama", Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.
- BAYSAL, A. (1995). "Lise ve Dengi Okul Öğretmenlerinde Tükenmişliğe Etki Eden Faktörler", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ÇAM, O. (1992). Tükenmişlik Envanterinin Geçerlik ve Güvenirliğinin Araştırılması, *VII. Ulusal Psikoloji Kongresi*, (ss.155-160). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ÇAM, O. ve Baysal, A. (1994). "İzmir Metropolitan Alan İçinde Bulunan Yataklı Sağlık Kurumlarında Görev Yapan Psikiyatrist ve Psikologlarda Tükenmişlik (Burnout) Sendromunun İncelenmesi", *VII. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Ankara.
- ÇAPRI, B. (2008). "Eş Tükenmişliğini Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi", Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü *Doktora Tezi*, Mersin
- ÇAPRI, B. ; Gündüz, B. ; Gökçalan, Z. (2011). Maslach Tükenmişlik Envanteri Öğrenci Formu'nun (MTE-ÖF) Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Adana.
- ÇAVUŞOĞLU, İ. (2005). "Endüstri Meslek Liselerinde Çalışan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri ile Bazı Kişisel Değişkenler Arasındaki İlişki", Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
- ÇEPNİ, S. (2010). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*, Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- DAĞLI, A. ve Gündüz, H. (2008). Yatılı İlköğretim Bölge Okullarında Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeyleri (Diyarbakır İli Örneği), *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.10, ss.12-35.
- DEMİRKOL, İ. (2006). "Avukatlarda İş Doymu, Tükenmişlik ve Denetim Odağının Bazı Demografik Değişkenler Bağlamında İncelenmesi", Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin.
- DOLU, G. (1997). "Yoğun Bakım Ünitesi Hemşirelerinde Stres Etkenleri ve Tükenmişlik Sendromu", İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DOLUNAY, A.B. (2002). "Keçiören Lisesi Genel Liseler-Ticaret-Meslek Liselerinde Görevli Öğretmenlerde Tükenmişlik Durumu Araştırması, *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, S.55, ss.51-62.

- ERGİN, C. (1992). "Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Uyarlanması". *VII. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- ERGİN C. (1996). Maslach Tükenmişlik Ölçeğinin Türkiye Sağlık Personeli Normları. *3P Dergisi*, S.4, ss.28-33.
- GİRGİN, G. (1995). "İlkokul Öğretmenlerinde Meslekten Tükenmişliğin Gelişimini Etkileyen Değişkenlerin Analizi ve Bir Model Önerisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- GÖKÇAKAN, Z. ; Özer, R. (1999). *Rehber Öğretmenlerde Tükenmişlik*, Rize: Rize Rehberlik Araştırma Merkezi Yayınları.
- GÜMÜŞ, H. (2006). "Farklı Mesleklerde Çalışanların İş ve Yaşam Doyumlarının Tükenmişlik Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum.
- GÜMÜŞ, İ. A. (2009). "3. Bölgede Görev Yapan Futbol Hakemlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- GÜNDÜZ, B. (2000). "Hemşirelerde Stresle Başaçıkma Biçimleri İle Tükenmişlikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi", Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- GÜNDÜZ, B. (2004). "Öğretmenlerde Tükenmişliğin Akılcı Olmayan İnançlar ve Mesleki Bazı Değişkenlere Göre Yordanması", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana.
- GÜNDÜZ, B. (2005). İlköğretim Öğretmenlerinde Tükenmişlik, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.1, ss.152-166.
- GÜNDÜZ, B. ; Erkan, Z. ; Gökçakan, N. (2007). Polislerde Tükenmişlik ve Görülen Psikolojik Belirtiler, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.16, ss.283-298.
- IZGAR, H.(2001). *Okul Yöneticilerinde Tükenmişlik*, Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- İLASLAN, E. A. (2009). "Hemodiyaliz Hastalarının Bakımından Sorumlu Hasta Yakınlarının Sorunları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Belirlenmesi", İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KAHYA, C. (2009). "Maliye Bakanlığı Personelinin İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi (Trabzon ili örneği)", Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları, Ankara.
- KAYA, O. Ş. (2009). "Ankara İlinde Çalışan Polislerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- KIRILMAZ, A.Y. ; Çelen, Ü. ; Sarp, N. (2003). İlköğretimde Çalışan Bir Öğretmen Grubunda Tükenmişlik Durumu Araştırması, *İlköğretim-Online*, S.2, ss.2-9.
- KOÇ, H. (1999). "Resmî Eğitim Kurumlarında Çalışan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanlarının İş Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Danışmanların Denetim Odağı ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KUZGUN, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı, Uygulamalar Kuramlar*. Nobel Yayınları, Ankara.
- MASLACH, C. ; Jackson, S. E. (1981). The Measurement of Experienced Burnout. *Journal of Occupational Behavior*, S.2, ss.99-113.
- MARAŞLI, M. (2005). "Bazı Özelliklerine ve Öğrenilmiş Güçlük Düzeylerine Göre Lise Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri", *Türk Tabipleri Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, S.23,ss.27-33.
- NAZLIOĞLU, E.H. (2009). "Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma", Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde.

- OKYAY, N. (2009). "Emniyet Teşkilatına Bağlı Okullardan Mezun Olup Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünde Görev Yapan Polislerin Psikolojik Hizmet Algıları, İş Doymu ve Tükenmişlik Düzeyinin İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- ÖREN, N. ;Türkoğlu, H. (2006). *Öğretmen adaylarında tükenmişlik*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Muğla.
- ÖZCAN, T. (2008). "Pendik Bölgesinde Görev Yapan Öğretmenlerin Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi", Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ÖZÇELİK, B. (2009). "Belediyelerde Çalışan İş Görenlerin Durumluluk Kaygı, İş Doymu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- ÖZKANAN, A. (2009). "Örgüt İklimi ve Tükenmişlik İlişkisi: Büro Çalışanları Üzerine Bir Alan Araştırması", Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÖZTUNA, İ.G. (2005). "Oto Sanayi Sektöründeki Bir Firmada Çalışanların Tükenmişlik Düzeyleri ve İlişkili Etmenler", Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- SCHAUFELİ, W. B. ; Martineza, I. ; Marques, A. ; Salonova, M. ; Bakker, A. (2002). Burnout and Engagement In University Students: A Cross-National Study. *Journal of Cross-Cultural Studies*, S.33, ss.464-481.
- SÜMER, D. (2005). "İnsan Kaynakları Eğitim Fonksiyonunun Mesleki Tükenmişlik Üzerine Etkisi ve Otomotiv Yan Sanayinde Bir Uygulama", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ŞANLI, S. (2006). "Adana İlinde Çalışan Polislerin İş Doymu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- TAŞDÖVEN, H. (2005). "Ankara İlindeki Polislerin Tükenmişlik Düzeylerinin ve Gereksinim Örüntülerinin İncelenmesi", Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TATLICI, M. (2006). "Atletizm Antrenörlerinin Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi", Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- TÜMKAYA, S. (1996). "Öğretmenlerdeki Tükenmişlik, Görülen Psikolojik Belirtiler ve Başaçıkma Davranışları", Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Adana.
- TÜMKAYA, S. ; Aybek, B. ; Çelik, M.(2007). KPSS'ye Girecek Öğretmen Adaylarındaki Umutsuzluk ve Durgunluk-Süreklili Kaygı Düzeylerini Yordayıcı Değişkenlerin İncelenmesi, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi(KUYEB)*, S.7, ss.953-974.
- USLU, M. (1999). "Resmi Eğitim Kurumlarında Çalışan Psikolojik Danışma ve Rehberlik Uzmanlarının İş Doymu ve Tükenmişlik Düzeylerinin Danışmanların Denetim Odağı ve Bazı Değişkenlere Göre Karşılaştırılması", Selçuk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ÜSTÜN, B. (1995). "Hemşirelerin Atılganlık ve Tükenmişlik Düzeyleri", Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- WECKWERTH, A. C. ; Flynn, D. M. (2006). Effect Of Sex On Perceived Support And Burnout In University Students, *College Student Journal*, S.40, ss.237-249.

